Proljeće, 5 (1943-1944) 5

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **1943**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:116:870357

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA

KNJIŽNICA
GLAZBENE AKADEMIJE U ZAGREBU
Poštarina plaćena u gotovu.
Broj:

PROLJEĆE

GLASBA ZA MLADEŽ

UREDNIK: SLAVKO MODRIJAN

ZAŠTIĆENO

GODINA V. SVEZAK V.

ZAGREB 1943-1944.

SADRŽAJ:

Zlatko Grgošević:	1. Temelji višeglasja (kontrapunkt	133
Stanislav Stražnicki:	2. Početci glasbe	135
Miroslav Šlik:	3. Složeni potezi	138
Mladen Pozajić:	4. Savjeti mladom zborovođi (nastavak)	140
S. Fisch (Švicarska):	5. Izgradnja i produbljenje školske glasbene obuke . .	143
Dragutin Domjanić:	6. Tičica i ja	146
Šime Fučić:	7. Naopak	146
Josip Rukavina:	8. Za naše najmanje	146
Josip Rukavina:	9. Pomozi, Bože i Gospo . .	146
Mirko Kolarić:	10. Dober ti večer, draga . .	147
Slavko Modrijan:	11. Iz dragoga kraja	149
Mladen Stahuljak:	12. Oj, Jelo, Jelice	151
Miroslav Šlik:	13. Raca plava po Dravi . .	159
Rudolf Taclik:	14. Zbogom more	160
Rudolf Taclik:	15. što se kunaš, kuno naša .	160
Josip Hatze:	16. Fijolice moja	161
Dr. Vinko Žganec:	17. čuva ovce divojče	162

Broj čekovnog računa je 31.611 Novi broj brzoglasa »Proljeća« je 25-102

Proljeće izlazi jedamput mjesečno osim školskih praznika. Ciena pojedinog broja je 100 kuna. Uredničtvo i uprava »Proljeća«: Zagreb, Rakovčeva 21, brzoglas 25-102. Vlastnik, izdavač i glavni urednik Slavko Modrijan, Zagreb, Rakovčeva 21, brzoglas 25-102. Tisak »Tipografija«, Zagreb, Trg III. br. 2. Za tiskaru odgovara Ivan Ivanković, Zagreb, Selska cesta 47.

MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU
Broj: 807

PROLJEĆE
GLASBA ZA MLADEŽ

GODINA V. UREDNIK SLAVKO MODRIJAN SVEZAK V.

Prof. Zlatko Grgošević:

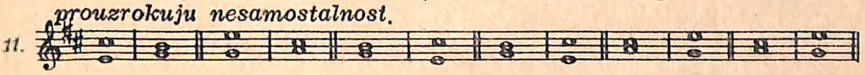
TEMELJI VIŠEGLASJA (KONTRAPUNKT)

(Odgovori na pitanja i izradba zadataka na str. 69 do 74 »Proljeća«, sv. III. god. V.)

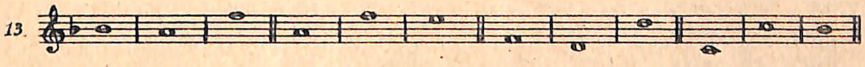
1. *Savršene konsonance (č. 1, č. 5 i č. 8) i nesavršene konsonance (v. i m. 3, v. i m. 6).*
2. *Na početku i na koncu zadaće.*

9. *a) Dobro; b) Dobro; c) Dobro; d) Zlo; e) Dobro; f) Zlo; g) Dobro.*
10. *Melodija optt. nije samostalna. Više od tri uzastopne terce i sekste prouzrokuju nesamostalnost.*

12. *a) Dobro; b) Dopušteno; c) Zlo; d) Uvjetno dopušteno; e) Zlo.*

Izradba zadataka:

PRATNJA MELODIJE NA GLASOVIRU

(Izradba zadataka na str. 75. i 76. »Proljeća«)

SLOBODNI (MODERNI) STIL

POVIEST GLASBE

UREDNIK: PROF. STANISLAV STRAŽNICKI

*POČETCI GLASBE**

Ulazeći u poviestni prikaz razvitka glasbe, prvo pitanje, koje nam se nameće jest: kako je stara glasba, gdje i u čemu su joj tražiti početci? Mnogi, ne samo glasbeni povjestničari i pisci, nego i drugi učenjaci, bavili su se tim pitanjem, nastojeći da nađu odgovor na nj, tragajući za putevima, koji bi ih mogli privesti k njegovom rješenju. Tako su nastale mnoge teorije o podrietlu i početcima glasbe — mi ih ne ćemo ovdje pojedinačno iznositi, jer bi to prelazilo okvir i zadaću naših članaka —, ali kolikog vjerojatnosti ili mogućnosti da je ova ili ona teorija izpravna, ipak se ne može uztvrditi da bezuvjetnom sigunošću odgovara na postavljeno pitanje. Ono zaseže i suviše daleko u još posve tamna vremena poviesti ljudskoga roda, te će po svoj prilici ostati nerješivo, kao mnoga, s kojima se susrećemo na putu našeg kratkotrajnog života.

Možda se najviše približuju rješenju ovoga problema oni, koji drže da je i ovdje priroda bila prva učiteljica čovjeku. U početku čovjek se zabavljao time, da podražava glasom, a kasnije i kakovim primitivno izrađenim glasbalom (instrumentom) ono, što je u njoj mogao zamietiti uhom. Da li je to bilo trepterenje lišća, šuštanje uztalasane trstike, šum drveća, rieke, huka uzburkanoga mora, zvižduk vjetra, tajanstveni odziv jeke, pjev ptica ili druga pojava u nizu onih, koje se naslućuju s tim u vezi, nije moguće danas više utvrditi. Svakako stare priče i mit o postanju glasbe ukazuju na prirodu kao onu, koja je prva u čovjeku probudila osjećaj za zvuk. A većina primitivnih, neuljuđenih plemena još se i danas služi onim posve jednostavnim instrumentima iz najranijih vremena, na koje ih je uputila priroda sama. Tako je naći kod crnaca Afrike rogova od izdubljenih slonovih zubi; crnci otoka Formoze i Celebesa služe se kućicama morskog puža, zvanog »tritonov rog« (»tritoniidae«) kao glasbalom za davanje znakova (i Rimljani su ih upotrebljavali kao ratne trublje), a svoje pjevanje prate udarajući šupljim bambusovim štapićima o zemlju; pa i kod samih Grönlanđana spadaju čegrtaljke, sačinjene od zubi sobova, među glasbene instrumente itd.

A kad se u čovjeku probudio osjećaj za zvuk, bio je tek korak do toga da osjeti i razlike s obzirom na njegovu visinu. Trebao se samo povezati glas dječaka s onim odrasla čovjeka, ili je trebalo duhati u cievi odnosno staviti u gibanje napete strune, žice i slične predmete različite dužine i debljine pa da čovjek zamieti i različite odnose u visini proizvedenih zvukova. Zacielo je bio jednostavni interval oktave prvi, koji se u tom sklopu očitovao čovjeku, zatim onaj kvinte i kvarte, za koje neki drže da ih je učio poznavati na bojnim signalima, pa postepeno ostali sve do cijelih i polutonova.

No jedan od najglavnijih elemenata glasbe je ritam; na njega svode podrietlo glasbe kao umjetnosti uobće. Tek ritam povezuje sve one različite pojedinačne tonove u jednu melodijsku cjelinu. Znameniti njemački

* Ovaj članak ponovno donosimo u ovom broju točno po izvornom rukopisu pisca.

Uredničtvo

glasovirski pedagog i prvi i najznatniji predstavnik moderne umjetnosti dirigiranja, Hans von Bulow, iztaknuo je njegovu važnost i značenje riečima: »U početku bijaše ritam«. Značajno je, da je već kod svih primitivnih naroda, pa i onih na najnižem stupnju, veoma razvijen osjećaj baš za ritam, koje često markiraju udaranjem nogu o zemlju ili pljeskanjem ruku (ovim načinom prate uostalom još i danas mnogi narodi ples). Na udaralačkim instrumentimma, od kojih je bubanj bio prvi od svih umjetnih instrumenata, što ih je sebi načinio čovjek, osjetio je snagu ritma, koju je razvio s vremenom baš na tom glasbalu do nevjerojatno složenih tvorba. U svom djelu »Početci glasbe« (Die Anfänge der Musik, 1911) navodi profesor filozofije berlinskoga sveučilišta Carl Stumpf, koji se mnogo bavio psihologijom tonova i glasbeno-etnografskim iztraživanjem, da »kod nekih crnačkih plemena bubnjari, udarajući istodobno u svoja glasbala, izvode različite ritmove tako profinjeno, te iz toga nastaje ritmička polifonija složenija od svega, što su naša glasbala dala u pogledu ritmičkih kombinacija«. Na ritmu, kako se on očituje u zajedničkom radu, temelji nacionalni ekonom, leipziški profesor Karl Bücher svoju teoriju o postanku glasbe, koju je izložio u djelu »Rad i ritam (Arbeit und Rhytmus, 6. izd. 1924.).« Da bi se olakšao neki zajednički tjelesni rad periodičnim vraćanjem istih pokreta i postigla usklađenost i istovremenost kretnja sviju u tom radu zaposlenih, nagłašavao bi se oštar ritam. To se događa i danas, kada treba kod težkoga rada snagu mnogih ruku usmjeriti na jednomjerne pokrete, kao kod natezanja užeta zabijanja stupova, veslanja itd. Pokreti bi se pratili uzvicima u odmjerenom ritmu, te bi s vremenom poprimili i neki određeni melodijski karakter. Na taj su način nastale mnogobrojne popievke uz rad, na koje je Blücher naišao kod najraznijih naroda, pa navodi: popievke uz dizanje i nošenje tereta, uz tkanje, prelo, izradbu čipaka, vezenje, veslanje itd. S druge strane bi se uzvici, organski povezani s ritmom rada, postepeno odriešili sasvim od njega i oblikovali u druge samostalne glasbene tvorbe, koje su došle najprije do izražaja u plesu.

Na osnovu nekih novo učinjenih zapažanja u posljednje se vrieme posumnjalo, da li je ta povezanost između rada i glasbe tako uzka, kako se to ističe. No svakako je kod većine naroda snažno izražena veza između tjelesnog i glasbenog ritma, a u dječjim igrama — kako se to podvlači — ona se očituje »na svakom koraku«. To je dalo i povoda mnogima, da u modernom glasbenom odgoju udare putem, na koji je prvi ukazao Francuz Emile Jaques-Dalcroze, osnivač i zastupnik metode ritmijske gimnastike, polazeći od ritma kao temelja.

Tragajući dakle za onim pokretnim snagama, koje su dovele do razvitka glasbene umjetnosti, dat ćemo pored veličanja i slavljenja božanstva, te pored uživanja u igri i plesu, prvo i najglavnije mjesto radu.

Izravnih podataka o glasbi iz najdavnijih vremena naravno nemamo. No drži se, da će nam iztraživanje glasbe naroda, koji još nisu došli u dodir s uljudbom i civilizacijom, pružiti gradivo, koje će nam vjerojatno razodkriti najstarije njezine oblike, ako nas i ne će dovesti posve na podrietlo njezino i one sasvim prve, sirove početke. Taj su put zapravo pokazali glasbeni skladatelji, i to oni, koji su prvi stali unositi elemente turske glasbe — melodije, ie i glasbala — u neka svoja djela (Hosse, Mozart, Weber i dr.), a s kojom su se upoznali zapadni narodi prilikom provala Turaka u Europu. To je dalo povoda iztraživanju istočnjačke glasbe, koja se svojom melodikom, ritmikom, svojim ljestvicama, uobće svojim karakterom značajno razlikovala od europske. Tako se došlo i na

druge tragove, a mnogo su tome doprinosili engleski i francuski te njemački i holandezki putnici, pa znanstveni istraživači, napose geografi, koji su na svojim naučnim putovanjima i ekspedicijama imali prilike da čuju i upoznaju glasbu dotada nepoznatih i nepristupačnih naroda. Svi su oni dali vriednih prinosa glasbenoj etnografiji i komparativnoj muzikologiji, koja se bavi sakupljanjem, pohranjivanjem i uspoređivanjem svega onoga gradiva, koje se odnosi na glasbu izvaneuropskih i primitivnih naroda. Ta su istraživanja u novije vrieme poprimila konkretnije oblike i pokazuju sustavan rad. Tek kada je fonograf omogućio ekzaktne snimke glasbe spomenutih naroda, procvala je ova, razmjerno još vrlo mlada grana glasbene znanosti (muzikologija). Pokazalo se naime, da starije zabilježbe u našem notnom pismu, kako su one reproducirane u mnogim razpravama i djelima, ne odgovaraju uviek i u svem sasvim točno originalu, jer ova glasba sadrži počesto odnose u intervalima i ritmijski toliko složene oblike, da ih ne može do najsitnijih pojedinosti obuhvatiti naše na europskoj glasbi školovano uho, i za nju udešeno notno pismo. Tu zahvaća u ovaj rad kao korektor i najpouzdaniji zapisivač — moderni fonograf. Ovako učinjene snimke pohranjuju se u posebnim arhivima, kojih ima u Beču, Berlinu i Americi.

No i ako treba komparativnoj muzikologiji pridavati posebnu važnost i ako možemo od njezinih istraživanja očekivati još mnogih iznenađujućih posljedaka (rezultata), koji će unieti i više svietla u razvitak glasbe u ona predpoviestna vremena, kada još o nekoj uljudbi uobće ne možemo govoriti, ipak se ne smije smetnuti s uma, da današnji primitivni čovjek i na najnižem stepenu nadmašuje izkustvom u mnogočemu čovjeka iz pradavnih, predhistorijskih vremena.

Svakako stoji, da se glasba, u doba, kada njezina poviest stupa na sigurno tlo i ulazi u kritička razmatranja na osnovi utvrđenih činjenica, očituje u oblicima, koji upućuju na to, da je morala proći već duži razvitak. O tom svjedoče i glasbala, od kojih neka pokazuju već stanovitu dotjeranost, moguću tek na osnovu odužeg izkušavanja i izgrađivanja.

A prema vrsti i konstrukciji glasbala možemo ustanoviti, na kojemu se stupnju glasbenog (muzičkog) razvitka nalazi pojedini narod, kako je to već proveo u svojoj »Poviesti glasbe« (A History of Music, 1885—1887, u 3. sv.) engleski historičar i skladatelj John Frederick Rowbothan. Općenito se uzima, da oni narodi, koji se služe u velikoj mjeri bučnim instrumentima, udaraljkama i sličnim, bez nekog određenog, fiksiranog tona, stoje na najnižem stupnju glasbenog razvitka. Na viši su se uzpeli već oni, koji daju prednost duhačkim glasbalima, a najviši stepen glasbene uljudbe pripisuje se narodima, kod kojih prevladavaju glasbala sa žicama, napose gudačka, jer ona zahtievaju već vrlo razvijeni, profinjeni osjećaj za ton.

Kod podjele poviesti glasbe u razdoblja, polaze neki sa sličnog stanovišta kao kod obće poviesti, te razlikuju: poviest glasbe staroga vieka, — srednjega, — i novoga doba. Ili: uzimajući u obzir »unutarnji odnos tonova među sobom«, — da li je glasba izgrađena samo na načelima jednostavnog slijeda tonova ili također i njihovog istovremenog zvučenja — razdoblje jednoglasja, koje obuhvaća stari i srednji vieк (sve tamo do pod kraj 9. stoljeća), i razdoblje višeglasja, u koje ulazi opet doba polifonije (do 1750. g.) i doba harmonijsko-melodijske glasbe (do danas). Unutar ovih glavnih razdoblja diele poviest glasbe opet dalje u manja po obće-kulturnim i zasebnim glasbenim stilskim principima i formama (glasba renesanse, baroka; doba vokalne polifonije, generalbasa, novog instrumentalnog stila itd.).

VIOLINA

UREDNIK: PROF. MIROSLAV ŠLIK

STRUČNI SAVJETI MLADIM VIOLINISTIMA

SLOŽENI POTEZI

Dok smo u dosadašnjim člancima opisali jednostavne poteze gudalom, prikazat ćemo u ovome broju složene poteze.

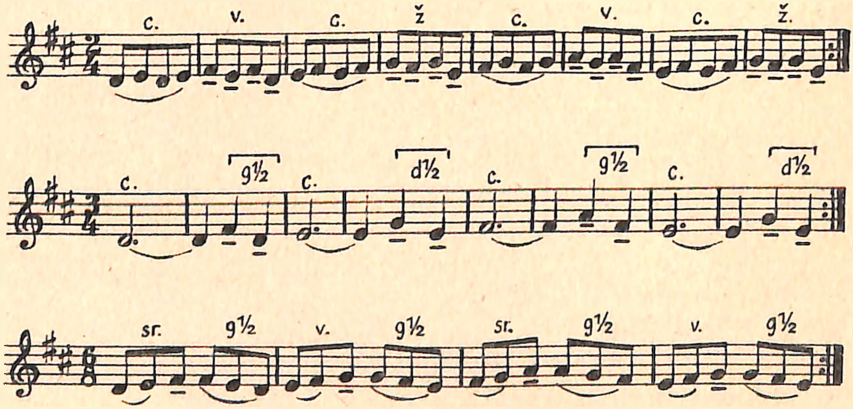
Jedan od osobitih složenih poteza je sliedeći:

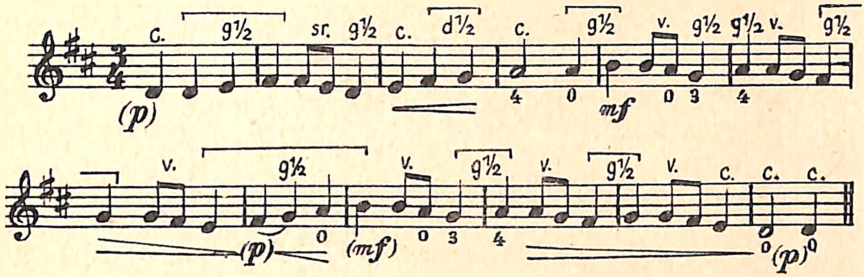
U ovome primjeru imademo četiri osmine u jednom taktu. Prve dvie izvodimo jednim potezom na gornjoj polovici gudala (od sredine prema vrhu), a ostale dvie note sviramo svaku posebno vrhom gudala. Osmine u drugom taktu (E i Fis) sviramo potezom gudala od vrha do sredine, a dvie sliedeće sredinom gudala. Note, koje su označene crticom, moramo izvoditi s veoma malo gudala (od prilike jednu šestinu duljine), ali uviek laganim potezom pomoću zgloba. Pri ovakvoj (različitoj) upotrebi gudala moramo paziti, da nam ne nastanu između pojedinih glasova stanke.

Izvođenjem ove na oko jednostavne vježbe učimo pravilnu upotrebu gudala i izpravne ritmičke naglaske. Dakle, prvu notu u svakom tekstu moramo malo naglasiti. — Uz to ćemo osjetiti ritam, jer će naglašene note slieditì u pravilnim razmacima.

Sliedi još nekoliko primjera za vježbanje:

Ove kratke vježbe u D-duru možemo svirati i u E, A i G-duru, već prema tome, na kojoj od praznih žica ih odpočnemo svirati. — Takvim vježbanjem postić ćemo vještinu, koju možemo primieniti pri sviranju sliedećeg napjeva:

Ritmički naglasci padaju uviek na prvu dobu. Napjev se razvija do glasa H u 5. taktu. I zato ćemo ga najukusnije izvesti ako pojedine motive izvedemo različitom jačinom, koja se kreće u glavnom između *p* i *mf*. Vrhunac napjeva je nota H u 5. taktu, koju sviramo najjače. U 6. i 7. taktu napjev silazi, u 8. se uzpinje ponovno do note H i zatim postepeno silazi na početnu notu D u posljednjem taktu.

Pomoćna vježba:

Napomena: 1. Dodirna točka gudala i žice mora ostati uviek nepromienjena ili, drugim riečima, gudalo moramo uviek vući između konjića i donjeg diela hvataljke. Nadalje treba paziti, da nam je gudalo uviek položeno okomito na žicu (pravi kut), jer to je jedini način, kojim ćemo postići ugodan zvuk.

2. Nikada ne smijemo svirati cielom širinom strune, već samo njenim bridom. Na taj način postić ćemo podpuno jasnoću zvuka u *p*, *mf*, *f* i *ff*. Dakle, gudalo nagnimo malo prema hvataljci. Moramo paziti, da pri sviranju ne okrećemo gudalo u ruci, jer ćemo u tom slučaju cielom strunom dotaknuti žice i proizvesti lošiji zvuk!

Rubriku »Glasovir« ovaj puta nismo donieli radi prezaposlenosti urednika prof. E. Vaulina. U sliedećem dvobroju doniet ćemo ju u povećanom obliku. * Uredničtvo.

IZ GLASBENOG SVIETA

Mladen Pozajić:

SAVJETI MLADOM ZBOROVODJI

(Nastavak)

U tom slučaju valja svaki ton zapjevati kao prvi u frazi, a zatim ga malo odpustiti tako, da dinamika ovakvih tonskih nizova izgleda:

Ravno izdržana jakost sviju tonova dovodi do brzog umaranja grla, te neliepog i nejasnog nastupa svakog novog tona odnosno zazvuka. Ta se tehnika dade s uspjehom primieniti i u slučaju, da su tonovi u pianu, te u slučajevima, koji se češće nalaze kod klasičnih majstora, da se visoki ton nekoliko puta opetuje na isti slog.

Posebni studij i izrađivanje melodija potreban je u polifonom slogu, gdje sve četiri ili više dionica pjevaju svoje samostalne melodije i tekstove. Preporuča se u tom slučaju, da zborovođa, nakon što je djelo već uvježbao, ponovno započne pokus na svokm pojedinom dionicom, i to u pogledu intonacije daha, fraze dinamike i teksta. Ono, što će ton prilikon doživjeti, razjasnit će mu vriednost gornjeg savjeta.

Melodijski ukrasi su u djelima suvremenih skladatelja riedki, no u djelima klasičnih skladatelja vrlo česti. Ta bi tema međutim proširila obseg ove radnje preko granica mogućnosti. Ukrasi, s kojima se najčešće susrećemo u praksi, su kratki predraz (Vorschlag) i ćurlik (Triller). Kod kratkog se predraza postiže, kao i kod melizama, jasnoća tako da ih se, zajedno s notom, koja sliedi, izvodi non legato. Ćurlik pak neka u svakom slučaju bude »izbrojen«, to j. svi pjevači neka u isto vrieme pjevaju iste tonove.

HARMONIJA

Kod studija i predavanja harmonijskih vrednota skladbe valja u prvom redu imati na umu sve, što je izneseno u poglavlju o melodiji. Čista intonacija, koju postižemo velikim mirnim dahovima i liepo oblikovanim samoglasnicima, timbriranje samoglasnika i pojedinih dionica, koje dovodi do liepog i ukusnog timbriranja sazvuka, zajednički i izjednačeni izgovor, sve su to jednako važni čimbenici kod izrađivanja melodije kao i sazvuka. Jednako nam i zasada, izložene u prijašnjem poglavlju objašnjavaju zašto je teže čisto intonirati duboke sazvuke od visokih, koji imaju više sjaja, zašto su krvici nečistim sazvucima obično duboke dionice, i zašto ona nesretna terca u drugom sopranu i u drugom tenoru uviek je prenizka. Zborovođa treba da u pogledu čistoće intonacije bude nepopustljiv, a ne da se, kad se jednom priuči na zvuk svoga zbora, zadovoljava tek s približnim naslućivanjem sazvuka, koji oi trebalo intonirati. Upravo onda, kad se na taj zvuk priuči, treba da njegova kritičnost progovori i zborovođa ne smije, u pogledu intonacije, biti ni malo popustljiviji od najstrožeg učitelja violine. Kod ugađanja čistoće sazvuka u zboru odlučan je čimbenik t. zv. padanje u intonaciji. Kad se pada? Pomalo uviek. No i raste se. Kod prvorazrednih zborova se često događa, da se tokom izvedbe djela intonacija povici, a isto tako možda

i spusti pa se na koncu ope vrati na normalu. Pa i pojedini sazvuci i njihov neposredni slied nisu čisti ,ako ih kontroliramo na glasoviru. No za uho su čisti. Razlozi su tome različiti, pa je jedan od najvažnijih zadataka zborovođe, da u svakom pojedinom slučaju ustanovi razlog čujnoj nečistoj intonaciji. Razlozi mogu biti individualni, t. j. glasovni ili tehnički manjci kod pjevača u pojedinim dionicama i općeniti, t. j. akustični,fiziološki i psihološki zakoni, s kojima mora svatko računati.

Jedan od vrlo važnih razloga težkog ugađanja sazvuka u zboru je razlika između t. zv. temperirane i naravne ugodbe. Ovisi o osjećanju i glasbenom odgoju zborovođe, kao i pojedinih pjevača, da li će se priklanjati više jednoj ili drugoj, no taj nam, sasvim fizikalni, pojav objašnjava mnoge nečistoće, navlastito u sazvucima modernih skladatelja (Pr. 18.). Pojedini tonovi naime preuzimaju u sliedećem sazvuku neočekivano sasvim drugu funkciju Oo tona, koji ima značaj uzlaznog, visokog tona, postaje u sliedećem sazvuku duboki, silazni ton, često puta i alteriran, što za prosječnog pjevača znači kadkada i pretežki problem. U obe nas tonovi sa silaznim značajem često varaju u pogledu intonacije Dobro je da zborovođa postavi načelo, da se takvi tonovi (septima u dominantnom septakordu, subdominanta, submedianta u duru i molu, sve sniženе note) intoniraju visoko. Inače će, po težini svog značaja kao i pjevačeve popustljivosti, zacielo svako takovo kritično mjesto sniziti intonaciju za primjetljivu niansu.

18. **Polagano, gibko** (♩.= 46)

Daljnji razlog nečistoj intonaciji leži u položaju pojedine dionice sazvuka. Previsoki, a pogotovo prenizki tonovi te tonovi, koji se nalaze na prelazu iz jednoga registra u drugi, mogu pojedini sazvuk učiniti stalno nepodesnim za čistu intonaciju. U tom leži i tajna onog toliko zloupotrebljavanog običaja, da se pojedine skladbe »diže« za malu ili veliku sekundu. Ukočeno grlo pjevača ima također kao najobičniju posljedicu sve nižu intonaciju, pa je stoga kod dugo izdržanih tonova uviek velika opasnost postepeno niže intonacije. Dva najpoznatija primjera za to su početci Gotovčeve »Jadovanke za teletom« i Matetićeve »Čaće moj«.

No najčešće se pada — na zadnjem sazvuku skadbe! Pažnja pjevača bolje reći zborovodje, popušta pri koncu, pošto su sretno prebrođene sve kušnje tokom skladbe, i nije se težko pomoću glasbala uvjeriti, da smo težku skladbu, inače dobro izvedenu, pokvarili na najlakšem mjestu, na posljednjoj kadenci.

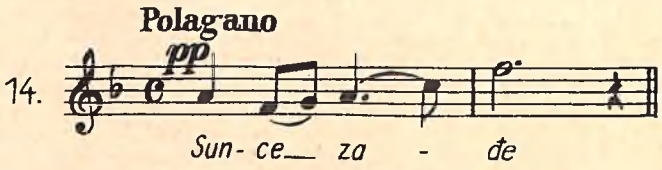
Za rješenje gore izloženih intonativnih problema mora zborovođa biti sposoban uviek odabrati najsvrsishodniji način. Ne »gnjavi« suvišno pjevače! To neka ti bude stalna misao. Ako je intonacija nečista radi najprije stvar s jednom dionicom, zatim sa susjednima, a onda tek kušaj tenora, nemoj soprane mučiti suvišnim umaranjem glasilnica, već uredi opet zajedno. Melodije, koje se kreću u tercama, sekstakordima ili sl. akordička pratnja triju dionica četvrtoj, u obće slučajevi, u kojima pojedine dionice izvode glasbeni material, različit po značaju od ostalih, neka se obrađuju po skupinama. Pjevač mora osjetiti ulogu svoje dionice u tako složenim mjestima skladbe i zato neka ju objasni pomoću načela nauke o sazvučju. Ne znači to »praviti se važnim«. Sazvuk je tvorevina ljudskog glasbenog osjećaja, pa ga normalan čovjek, osobito pjevač, osjeća i razumije. Dakako, ne početi s generalbasom...

Toliko o samoj intonaciji sazvuka. A sad malo o njegovoj izradbi u pogledu predavanja.

Posebnu ulogu u glasbenom predavanju ima sazvuk u zboru kao pratnja jednoj dionici ili solisti. Zadatak zbora, koji prati veoma je raznolik, pa se na razne načine i rješava. Prvi problem može biti u prevelikoj udaljenosti soliste od zbora (Pr. 19.), što je također za čistoću intonacije velika opasnost, i protivno tome, u slučaju, kad solista pjeva u istom položaju u kojem se kreće i pratnja (Pr. 20.). U potonjem je slučaju potrebno vrlo pomnjivo dinamičko nianstranje, da izvedba bude dovoljno plastična. *(Nastavit će se.)*

Napomena:

U članku »Savjeti mladom zborovođi« u prošlom broju pomutnjom je izostavljeno: Primjer br. 8. *Prejac: Peharček moj.* 9. *Novak: Sanak spava.* 11. *Bersa: Mjesečina.* 12. *Klaić: Svraćanje.* 17. *Širola: Credo.* Primjer 14

i primjer 16 glasi:

IZGRADNJA I PRODUBLJENJE ŠKOLSKE GLASBENE OBUKE

Napisao: Prof. S. Fisch Stein na Rajni. (Švicarska)

Sa sviju se strana čuje poklik za obnovom školske glasbe. Je li to možda stvar mode? Ne, razlog je dublji.

1. Na svim se nastavnim područjima traže danas novi putovi. Mogli bi kazati, da se stare istine opet pojavljuju, no u produbljenom smislu, jer su naše nove spoznaje plod znatnoga napredka suvremene pedagogije i psihologije.

Nova pedagogija daje isto značenje umjetničkoj poduci, kako je dano i ostalim obučnim predmetima. Umjetnost i znanost postadoše ravnopravne. Nova pedagogija smatra odgoj osjećaja i fantazije jednom od svojih glavnih zadaća. Danas znamo, da glasba može duboko djelovati na osjećajni život, na značaj i volju, na stvaralačke, duševne i etičke snage, kao i na sve doživljavanje i osjećanje djeteta. Glasba zahtieva požrtvovnost, ona iziskuje napor svih snaga, te stavlja na učenika zahtjeve za razmišljanje, traženje i pronalaženje, što opet povoljno utječe na razvoj umjetničkog ukusa. Glasba ne oplemenjuje, ni ne čini diete boljim, ali ona jača njegove moralne snage. Nesumnjivo je glasba jedina umjetnost, koja nam izravno pruža estetske vriednote, pa dojmovi koje glasba proizvede spadaju svakako među najvriednije osjećaje. »Zbog toga smo prije svega odabrali glasbu kao počelo odgajanja, jer odatle pucaju ravni putovi na sve strane«, kazao je Goethe u svojem »Wilhelm Meisters Wanderjahren«.

Glasbena je obuka dobila, zahvaljujući tim spoznajama, povećano značenje, pa danas gledamo nanju kao na veoma važan dio s v e u k u p n o g o d g o j a. Novi ideal odgoja treba glasbu kao moć koja će donieti ravnotežu u skupni odgoj učenika. Samo je sobom jasno, da se glasbeni odgoj u ovome smislu više ne ograničuje na pusto učenje nota i pjevanje stanovitog broja popievaka, jer taj odgoj mora voditi k doživljavanju

Po cielom se svietu opaža jaka volja za izgradnjom glasbenog odgoja. Pjevanje kao školski predmet približeno je općenitim težnjama suvremenog odgoja koji računa s pojačanom ulogom učenikove mašte i suradnje, pa se traže širi i slobodniji pogledi za unapređivanje i razvijanje vlastitih snaga svakog djeteta. Upravo na tom području traži se radostan i plodan samorad učenika. Načelo glasbene zajednice raspalo se je ,pa od toga časa stoji s jedne strane umjetnik, a s druge publika.

Što dalje, potežkoće su se množile. Pojaviše se i virtuozi. Posjetitelji glasbenih priredbi postepeno su mogli sve manje sliediti sadržaje skladbi. To »visoko« uzdizavanje glasbe dalo je nesumnjivo visokih estetskih i etičkih vriednota, ali je istodobno izkopalo jaz između umjetnosti i naroda koji je nužno postojao sve dublji.

Tom nedostatku nije mnogo pomoglo ni nastojanje pjevačkih zborova u prošlom stoljeću i ako su u tim zborovima pjevali ne stručni glasbenici. Prije svega, u takve je zborove mogao ući tek mali dio naroda, a još je manji broj među njima takovih, koji su pjevajući zaista došli u dodir s glasbom. Narod, koji u punom smislu rieči svira i pjeva, zamuknuo je. S razvojom navedenih poviestnih činjenica tekla je uzporedo i glasbena pedagogija. U težnji ,da se glasbeno nadarenima pruži samo najbolje, podučavalo se i manje nadarene na isti način kao buduće virtuoze. Kod pretjerane pažnje za sticanjem tehničkoga znanja, glazbena je obuka postala sasvim vanjska, pa se je sve jače opažao nedostatak općenitog i produhovljenog glasbenog odgoja, koji izvire iz čiste ljubavi prema našoj umjetnosti.

Danas doživljavamo novo buđenje i novi procvat radosti u glasbovanju .Glasbena pedagogija nije neka posebna vrst pedagogije, zatvorene

use. Današnji glasbeni odgajatelj mora imati uviek pred očima ciljeve općeg odgoja ljudi, pa se ni njegova zadaća ne može izlučiti iz kruga općih odgojnih ciljeva, prema kojima svaki pravi odgoj čovjeka mora poteći iz nutrinje prema van (Pestalozzi).

2. Jaz između umjetnosti i naroda postajao je sve veći. Pokušat ćemo to objasniti.

Prastara potreba, za glasbenim uživanjem nije se nikad mogla izcrpiti u pasivnom slušanju glasbenih izvedaba kao što se to danas događa, nego je oduviek tražila aktivniju suradnju. Tako nalazimo već u prošlim stoljećima pored crkvenih zborova i kneževskih kapela obilno gajenje glasbe u obiteljima. Gotovo su sve svjetovne glasbe bile namienjene glasbenim amaterima, pa su zbog toga bile tehnički i sadržajno izrađene prema njihovim mogućnostima. Pri izvođenju takovih skladbi nije nitko mislio na to, kako bi se osobno istaknuo, nego se je svačije glasbovanje podredilo zajednici koju je stvorio obiteljski krug.

Razdoblje t. zv. »Bečke klasike« donielo je u tom prekretnicu. Iz kućnog glasbovanja postade komorno glasbovanje. Skladatelji su stvarali sve složenija djela, kojima su bili dorasli samo najbolji glasbeni stručnjaci. Mali i oduševljeni ljubitelji glasbe moradoše odstupiti i sklonuti se među slušatelje. Danas traže napredni europski narodi puteve, po kojima će se opet veselo kretati pjevajući i svirajući puk. S tim zajedno stvaraju se i slušaoci, koji će se rado zaustaviti pred bogodanim, bude li im taj znao razotkriti zavjesu izpred najviših glasbenih doživljaja.

Nova odgojna načela postaviše i nove zahtjeve na školu. Škola nije ništa manje dužna, nego da popravi jaz ,koji je pukao između umjetnosti i naroda. Izkustvo nas uči da je razmjerno mala korist od pjevanja školskih pjesmica za budući život mladeži. Izkustvo nam daje pravo tvrditi, da ne postoji gotovo nikakvo razumievanje zato, da se mladež privuče u javni glasbeni život i da se u školama ne vrše nikakve pripreme za aktivnu suradnju mladeži u umjetnosti. Zbog toga možemo svuda naći žalostnu posljedicu, da je glasbeni ukus mladeži tako nizak, da školani mladić nezna razlikovati glasbeno vriedno od potpuno nevriednog djela. Još nije prekasno, da školi priteknu u pomoć sve odgojne ustanove, sva glasbena družtva, svi savezi glasbenih odgojitelja, pjevačka družtva i slobodni umjetnici, pa da zajedničkom suradnjom privuku i podignu sve, bez čije je prave kulture i njihova vlastita obstojnost mračna.

3. Koje su zapravo nove zadaće školske obuke u pjevanju?

Do sada su se brinuli nastavnici, da savladaju sad veći sad manji broj školskih popjevaka. Nova bi zadaća obuke bila: Prije svega sustavno razviti glasbenost i smisao za glasbu. Djeca moraju dobiti živ odnos prema glasbi, a glasbu moraju zaista doživjeti. Sve glasbene sposobnosti djeteta moraju biti razvijene, tako da ljepota glasbene umjetnosti zahvati u svojem punom obsegu dječju dušu i tako privede mladež u stvaran glasbeni život. Nekadanje »pjevanje« ima postati glasbenim odgojem.

Učiniti iz djece glasbene ljude ne znači samo sticanje spoznaja i znanja o glasbi i glasbenicima, ali ni isključivo vježbanje spoljašnje okretnosti za glasbovanje, to nije ni teorijsko razglabanje ni poimanje glasbe, nego je prije svega pažljivo njegovanje i razvijanje svih dječjih glasbenih sklonosti, osobito u stvaralačkom pravcu. Sve teorijske spoznaje moraju se roditi iz živog dodira s glasbom, na temelju zdušnog uživljavanja (u smislu Rousseau-a), odnosno na temelju nutarnjeg motrenja umjetnosti (u smislu Goethe-a). Stog stanovišta značajni su novi

nastavni propisi i upute za glasbenu obuku u Njemačkoj, na koje ćemo se još kasnije pozvati.

Kako da doskočimo tim zahtjevima u školskom radu? Što treba mienjati i što nova uvesti? Što je zapravo to »novo«?

4. P j e v a n j e ostaje polazna i središnja točka glasbenog odgoja, i to liepo, izražajno, od srdca k srdcu upravljeno i radostno pjevanje vriednih popjevaka. Obuka pjevanja ima se pobrinuti nadalje, da ostvari dobar i jasan izgovor, deklamaciju prema smislu i izobrazbu pjevačkog glasa, kako bi mladež poniela u život, osim riznice najljepših popjevaka, smisao za pjevanje i glasbu u obće. Iz sadržaja teksta i napjeva rađaju se nebrojene mogućnosti za istinsko doživljavanje glasbe i umjetnosti. Slično kao što je kod male djece povezana igra s glasbom u nedjeljivu cjelinu, tako treba i u početnoj školskoj obuci povezati u cjelinu život, pjevanje i igru. Postepeno će se samo po sebi razvijati razumievanje za glasbene doživljaje, koji će tada stupiti u prvi red.

Nutarnji odnos prema glasbi prirodno najviše utječe na uspjeh obuke. Čim je naša sposobnost veća da probudimo ljubav prema glasbi i radost kod glasbovanja, tim će srdačnije učenici odgonetati glasbene tajne, i tim će rađe tražiti sve mogućnosti da prebrode poteškoće na koje će nailaziti u glasbenom radu. Sve što učenik nauči iz vlastitog zanimanja, usvojio je dvostruko. Sa zanimanjem raste i pažnja. Osjećaj očekivanja može također izvrstno pomoći u obuci.

Na području vježbanja sluha obično se traži spretnost u pjevanju iz nota, izvođenje lakših napjeva i popjevaka »na prvi pogled«. Taj cilj nastojimo još i danas dostići, no zahvaljujući suvremenim metodama, današnji nastavnik glasbe razpolaže zaista savršeno izgrađenim sustavima da učenike uvede u savladavanje tonova raznih ljestvica, u pogađanje intervala, trozvuka, te u osjećanje takta, ritma i tonskih radova. Obrađujući izključivo ovo područje glasbene obuke, obuka može lako postati samo tehnička vještina. Tehnika je potrebna, jer u životu ne možemo samo »doživljavati«, nego moramo i »učiti«, no glasbena tehnička poduka ne smije nikad postati sama sebi svrhom. Netko može dotjerati do virtuoza, a da nikad ne dođe u pravi nutarnji dodir s glasbom.

Diete želi tek onda glasbu »učiti«, kad ju je prije toga doživjelo, jer se ono hoće založiti samo za one stvari za koje osjeća privrženost. Tu može »školovanje« pojačati doživljajne čimbenike.

5. Sluh se mora tako razvijati, da djeca budu u stanju primati glasbene utiske sviestno, i da budu u stanju te utiske izraziti pjevajući. Zbog toga mora imati diete kod samog pogleda na note jasne zvukovne predočbe, što znači da ono mora zvukove ćuti prije nego što ih zapjeva. S tehnikom mora glasbeno osjećanje i razumievanje usporedo koracati. Vlastito sudjelovanje djeteta vodi sigurnije i bolje k savladavanju bitnosti glasbenih počela, nego sve teorije i pouke. Djeca će na temelju spretno vođenih vježbi za stvaranje malih napjeva i uronjavanjem u smisao napjeva koje pjevaju najbrže odkriti zakone glasbene gramatike (motivi i njihovo razvijanje), pa će tako shvatiti mnogu tajnu glasbenog govora. Samoradom bit će djeca uvedena u osjećanje intervala, u ritmiku, u fraziranje, agogiku i dinamiku, odnosno u glasbene oblike. Tako će spoznati i ljepote simetričnog sloga popievke, osjećajem će shvatiti vrhunce u napjevu, doživjet će snažno djelovanje uzlaznih skokova u napjevu, mekoću alteracije pojedinih intervala te tvrdoću i dramatičnost djelovanja raznih disonanca. Pjevanjem u zboru ulazit će mladež u nesviestno doživljavanje harmonija. (Nastavit će se!)

NAŠIM SKLADATELJIMA

POMOZI, BOŽE I GOSPO...

Pomozi, Bože i Gospo,
i draga sveta nedelja,
da naša draga Anica
u domu ima svojemu:
Ovakve soli biele,
ovakva kruha slađana,
ovakva vinca rumena
i ovaj vienac zeleni
neka joj nikad ne vene
u domu zdravlje i sreća.

(Slavonija)

TIČICA I JA

Kukmica mala na glavi,
drobni koraček sim, tam,
ali kad krila raširiš,
čisto pod nebom si mam.

Tam je za vsakoga sunca,
tam je veselja za vse,
briga te, kaj je tu dole,
gdo ti tam gore kaj sme?

Vsejedno, kaj si tak mala,
tvoja popevka zvoni
dalko črez brege i dole,
če te nit videti ni.

Kukmica tebi na glavi,
meni na vuhu škrlak,
kaj nas je briga za koga,
pak si popevamo tak.

DRAGUTIN DOMJANIĆ

(Po dragom kraju)

ZA NAŠE NAJMANJE

I.

Kolo vode učenice,
Lagane su kano ptice;
Glasno jedna drugoj zbori,
Da nam ciela škola ori.

II.

Stari patak tužno gače,
Blatne su mu biele hlače;
Nema vode, da ih pere —
Pa se patak sada dere.

III.

Mlada koka kokodače,
Neumorno i sve jače;
Prvo njeno jaje tu je —
Neka cielo selo čuje!

IV.

Sad me čeka ljuta kazna —
Pločica je eto prazna ;
Mali braco nije znao —
Zadaću mi obrisao.

V.

— O moj braco, gdje si bio,
pa se tako zablatio?
— U blato sam krivo stao,
te sam jadnik tamo pao.

VI.

Drago polje široko i ravno,
Gdje se pruža selo naše slavno,
Tamo ima svakog za me blaga —
Tu je moja stara kuća draga!

JOSIP RUKAVINA

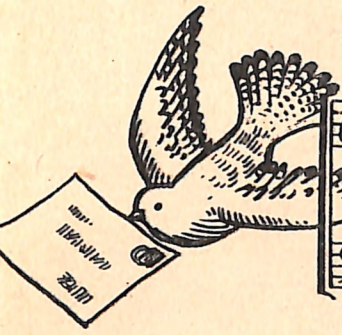
NAOPAK!

Sijah repu,
niknu lan.
To je zbilja,
nije san.

Sijah mrkvu,
niknu raž.
Istina je,
nije laž.

Sijah proso,
niknu mak.
Sve mi pođe
naopak!

ŠIME FUČIĆ

DOBER TI VEČER, DRAGA

Okretno *Skladao Mirko Kolarić*

Mužki zbor *f*

Do - ber ti ve - čer, dra - ga

Čr - le - na si kak ši - pek ro - ži - ca Do - ber ti

gr - li - ca, čr - le - na ro - ži - ca

p

ve - čer, dra - ga gr - li - ca, čr - le - na si kak ši - pek

p

dra - ga gr - li - ca, ši - pek

f

ro - ži - ca, do - ber ti ve - čer, dra - ga gr - li -

ro - ži - ca

ro - ži - ca dra - ga gr - li -

Nešto polaganije

ca. Mo - ram te, dra - ga mo - ja 'sta - vi - ti, u voj - nu

f *mf*

ca

ff
, dra - ga te - bi od - ha - ja - ti, mo-ram ti,
i u voj - nu dra - ga ti od - ha - ja - ti,
dra - ga mo - ja od - ha - ja - ti. i te - be, dra - gu
te - be
Okretno
gr - li - cu o - sta - vi - ti.
f A - ko mi v voj - nu poj - deš, go - lob
Li - stek mi di - mo on - da pi - sal A - ko mi
boš
moj li - stek mi pi - sal boš
p
v voj - nu poj - deš go - lob moj, li - stek mi di - mo on - da
p
dra - gi go - lob moj di - mo
vf
pi - sal boš, A - ko mi v voj - nu poj - deš go - lob moj!
pi - sal boš dra - gi

IZ DRAGOGA KRAJA

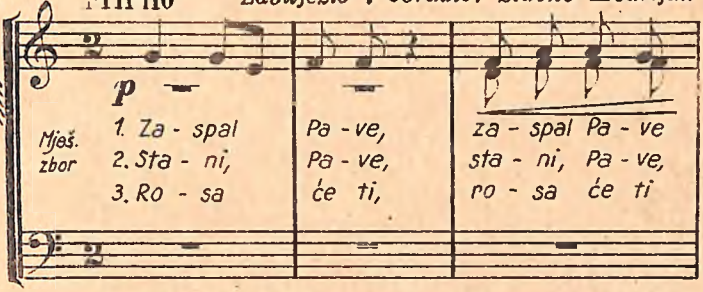
HRVATSKO PRIMORJE

ZASPAL PAVE

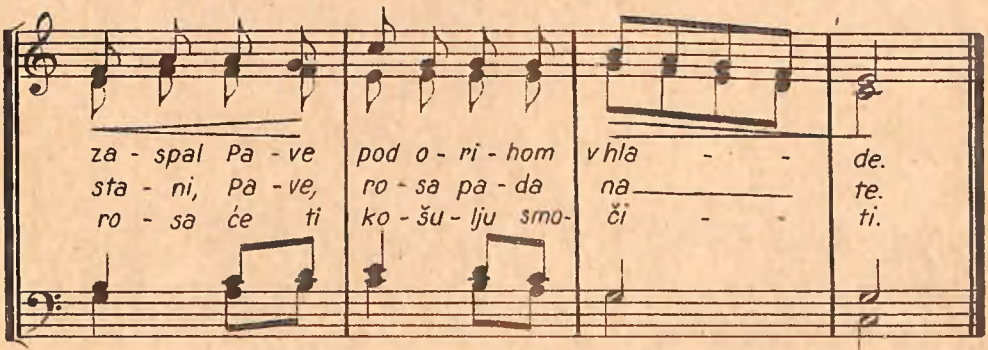
Mirno

Zabilježio i obradio: Slavko Modrijan

1. Za - - spal Pa - ve,
2. Sta - - ni, Pa - ve,
3. Ro - - sa će ti

pod o - ri - hom v hla - - de.
ro - sa pa - da na te.
ko - šu - lju smo - či - - ti.

Umjereno

ŠETALI SE MARICA I IVE

LIPE SU BAKARKE

Lagano

OJ JELICE, JELICE

MEĐIMURJE

Obradio: Mladen Stahuljak
Zabilježio: Dr. Vinko Žganec

za - si - pa - la je - ze - ro.
mf
O Je - lo,
mf
Pod je -
Je - li - ce! Pod je-ze-rom be - li grad, pod je-ze-rom be - li
ze - rom be - li grad, be - li
mf Pod je - ze - rom be-li grad, be - li
Pod je - ze - rom be - li
grad.
mp
O Je-lo, Je-li - ce! Vu gra-du su pa-la-če,
grad.
mp
O Je-lo, vu gra-du su pá - la-
grad.
grad.

vu gra-du su pa-la- če.
mp O je-lo, je-li-ce!
če, su pa-la- če.
mf Vu pa-
mf Vu pa- la- či
Vu pa-la-či be-li stol, vu pa-la-či be-li stol.
la- či be-li stol, be- li stol.
be- li stol, be- li stol.
mf Vu pa- la- či be- li stol.
mp O je-lo, je-li-ce! ko-lo sto-la klop-či-ce, ko-lo sto-la

mp
Na njih se - de di - voj -
klop - či - ce.
f
O Je - lo, Je - li - ce! Na njih se-de
mp
Na njih se - de
mp
Na njih
ke, di - voj - ke.
mp
Je - lo!
di - voj-ke, na njih se-de di - voj - ke.
mf
O Je - lo,
di - voj-ke, di - - voj - ke.
se - de di - voj - - ke.
Dra - gom šve - lo ši - va - la, da, ši - va -
Je - li - ce! Dra-gom šve-lo ši - va - la, dra-gom šve-lo ši - va -

la.
mp
Svi - lom bi mu ši - va - la,
la.
f
O je - lo, Je - li - ce! Svi - lom bi mu ši - va - la,
mp
Svi - lom bi mu
mp
Svi - lom bi mu ši - va - la,
ši - va - la.
svi - lom bi mu ši - va - la.
ši - va - la.
mp
O je - lo, Je - li - ce!
ši - va - la.
S ko - pri - vom bi pu - ni - la, s ko - pri - vom bi pu - ni - la.

mp
Daj bi zna - la vi -
mp
Daj bi zna - la
f
O Je - lo, Je - li - ce! Daj bi zna - la vi - de - la, daj bi zna - la
mp
Daj bi zna - la, daj bi zna - la
de - la.
vi - de - la.
vi - de - la.
mp
O Je - lo, Je - li - ce! Da me sta - ri
vi - de - la.
mp
Je - lo! Da me sta - ri
do - pa - ne, da me sta - ri do - pa - ne.
do - pa - ne, da, do - pa - ne.

mf O Je - lo, Je - li - ce!
mf O Je - lo, Je - li - ce! Skon-ci bi mu ši - va - la, skon-ci bi mu
mf O Je - lo!

Skon-ci bi mu ši - va - la.
f Skon-ci bi mu ši - va - la.
ši - va - la.
Skon-ci. bi mu ši - va - la.
mp O Je - lo, Je - li - ce!

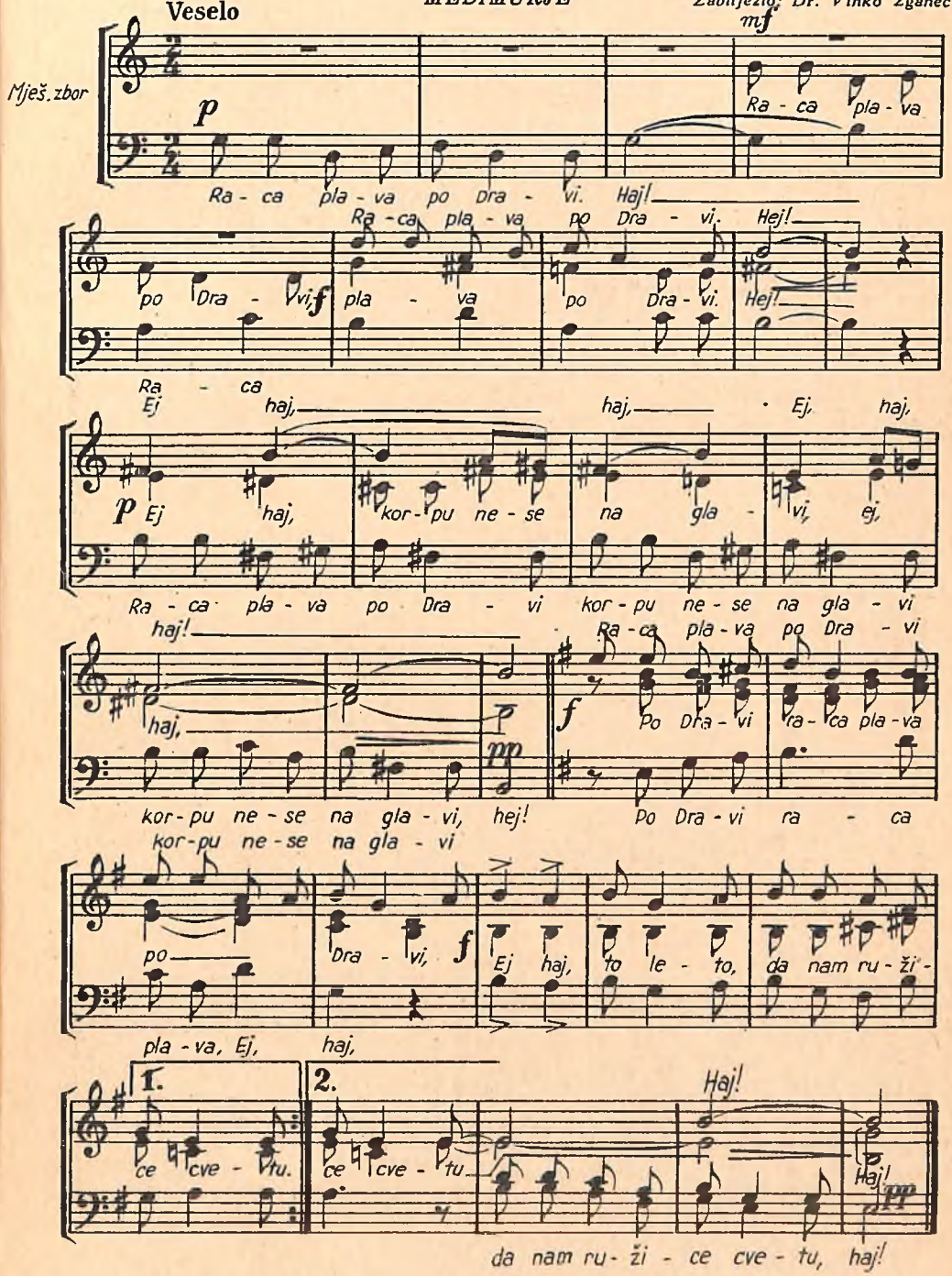

zla-tom bi mu pu-ni - la, zla-tom bi mu pu-ni - la.

mf O Je - lo!
mf O Je - lo, Je - li - ce!
mf O Je - lo, Je - li - ce! Daj bi zna - la
mf O Je - lo, Je - li - ce! Daj bi zna - la vi - de - la, daj bi zna - la
Daj bi zna - la vi - de - la.
Daj bi zna - la vi - de - la.
vi - de - la.
vi - de - la.
f O Je - lo,
f O Je - lo, Je - li - ce!
f O Je - lo, Je - li - ce! Da me mla - di
f O je - lo, Je - li - ce! Da me mla - di do - pa - ne.
Je - li - ce! Da me mla - di do - pa - ne.
Da me mla - di do - pa - ne, do - pa - ne.
do - pa - ne, da me mla - di do - pa - ne.

RACA PLAVA PO DRAVI

MEĐIMURJE

Obradio: Miroslav Šlik
Zabilježio: Dr. Vinko Žganec

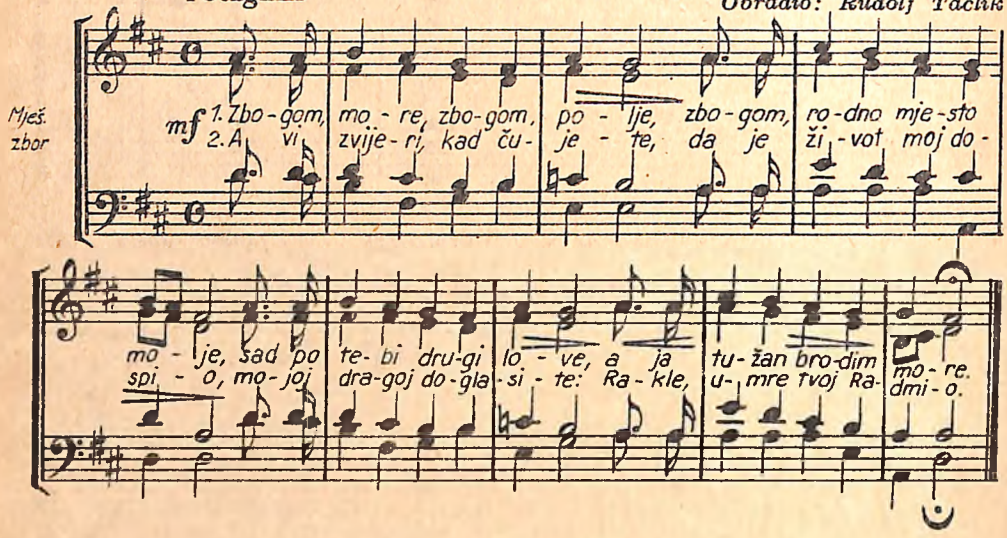

ZBOGOM MORE

DALMACIJA

Polagano

Obradio: Rudolj Tačlik

ŠTO SE KUNAŠ, KUNO NAŠA

DALMACIJA

Kolo

Obradio: Rudolj Tačlik

FIJOLICE MOJA

Vrlo široko *HRVATSKO PRIMORJE* *Obradio: Josip Hatze*

ČUVA OVCE DIVOJČE

PO MOTIVIMA NARODNE POPIEVKE IZ BAČA

Veselo

Zabilježio i obradio: Dr. Vinko Žganec

u šu-mu
no la - ga - no. Da ot-si-ćem ši - bi - cu, ta - ko, la - ko
la,- la - ga - no ta - ko, la - ko,
da na-pra-vim fru - li - cu ta - ko, la - ko, ta - ko la - ko
da na - pra - vim la - ko, da na-pra-vim, da na-pra-vim
la - ga - no, la - ko, la - ga - no. Da po - svi - ram
da na-pra-vim fru - li - cu la - ga - no. Da po - -
da po - svi - ram, da po - svi - ram čo - ban - ski, ta - ko, la - ko
svi - ram čo - ban - ski, čo - ban - ski
Da po - i - gram, da po - i - gram da po - i - gram ba - čvan - ski
Da po - i - gram bačvan - ski, bačvan - ski
la - ga - no. Da o - ti - dem u šu - mu, ta - ko, la - ko
Da o ti - dem la - ko

Muzička akademija
525212073

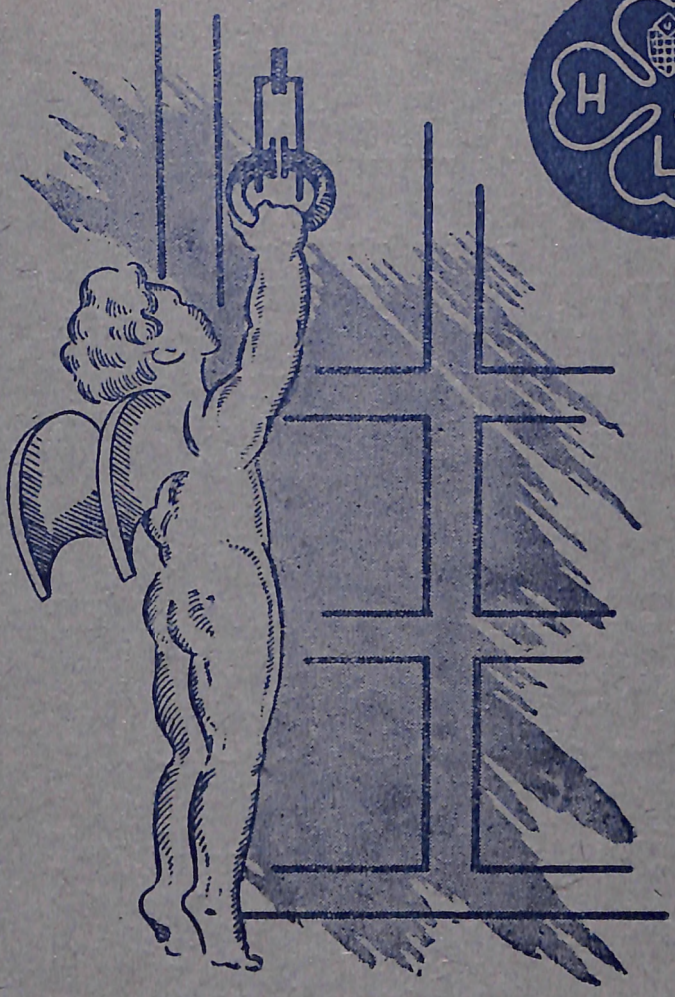
VELIKA NARODNA DOBROTVORNA LUTRIJA

ZGODITCI I NAGRADE

25,000.000.—

Jedna srečka samo kuna 100.—

VUČENJE 27. VIII. 1944.

Sreća je na vratima

KUPITE SREĆKU — HRVATSKE DRŽAVNE LUTRIJE
I SREĆA ĆE UĆI U VAŠ DOM